

พัฒนาการของอาชีพครูในประเทศไทย

นายรัช ระดม

001035

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาบริหารการศึกษาศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2520

I 1582A72X

THE DEVELOPMENT OF TEACHING PROFESSION IN THAILAND

Mr. Thawach Cha-on

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พัฒนาการของอาชีพครูในประเทศไทย

โดย นายวิชาญ ชะอุ่ม
แผนกวิชา บริหารการศึกษาศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ คร. เจริญผล สุวรรณโชติ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาโทบริหารการศึกษาศึกษา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราคุตย์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ คร. เจริญผล สุวรรณโชติ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อมรชัย ศันติเมธ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พัฒนาการของอาชีพครูในประเทศไทย
ชื่อผู้ศึกษา นายรัช ชะอุ่ม
อาจารย์ที่ปรึกษา คร.เจริญผล สุวรรณโชติ
แผนกวิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2520

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความเป็นมาเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของอาชีพครูในประเทศไทย และเปรียบเทียบในแต่ละสมัย
2. เพื่อประมวลข้อมูลเกี่ยวกับวิวัฒนาการของอาชีพครูในฐานะวิชาชีพชั้นสูง
3. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับอาชีพครูในสถานการณ์ปัจจุบัน
4. เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มของอาชีพครูในอนาคต
5. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ ในการปรับปรุงเพื่อพัฒนาอาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Method) โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารต่างๆเป็นส่วนใหญ่

ผลการวิจัย

ระหว่าง พ.ศ. 1781 - 2414 ซึ่งเป็นสมัยการศึกษาแบบโบราณ ผู้ที่เป็นครูได้แก่ พระสงฆ์ ซึ่งได้ทำหน้าที่ครูโดยอาศัยพื้นฐานจากหลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นสำคัญ เป็นผลให้ครูเป็นผู้มีคุณธรรมอันสูงยิ่ง เป็นตัวอย่างแก่ศิษย์ได้ในทุกกรณี งานครูในสมัยนี้มีได้ถือว่าเป็นงานอาชีพ แต่เป็นงานที่ทำด้วยความสมัครใจ กว้างขวางในหน้าที่อันสำคัญของครู ครูจึงเป็น -

บุคคลที่ได้รับความเคารพนับถืออย่างสูงจากสังคมในฐานะบุคคลผู้ควรแก่การบูชา หรือ ปู่ชื่อนี้บุคคล
ตั้งแต่ พ.ศ. 2414 เป็นต้นมา เป็นสมัยการศึกษาแบบปัจจุบัน การจัดการศึกษาใน
ระบบโรงเรียนตามแบบตะวันตก ทำให้งานครูเริ่มพัฒนามาเป็นงานอาชีพ ในระยะเริ่มจัดการ
ศึกษาแบบปัจจุบันนี้ สถานภาพของครูมีทั้งที่เป็นข้าราชการ พระสงฆ์ และครูฆราวาสคือ บทบาท
ในการสอนและอบรมศิษย์ของครูก็ยังคงเป็นไปในลักษณะเดิม ต่อมาในระยะขยายการศึกษา
ครูที่เป็นข้าราชการยังคงมีสถานภาพเหมือนเดิม ส่วนครูที่เป็นพระสงฆ์ก็ทยอยลดจำนวนลงตาม
ลำดับ ครูฆราวาสก็เปลี่ยนมาเรียกชื่อเป็นครูโรงเรียนราษฎร์ สำหรับครูที่สอนในโรงเรียนที่
ประชาชนจัดตั้งขึ้นนั้น เรียกชื่อว่า ครูประชาบาล บทบาทของครูยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงในสาระ
สำคัญเท่าใดนัก ระยะหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา
สถานภาพและบทบาทของครูเปลี่ยนแปลงไปมาก ในขั้นแรกได้มีการกำหนดประเภทข้าราชการครู
ขึ้นมาโดยเฉพาะ ครูประชาบาลซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับการครองชีพและสถานภาพของอาชีพมาก ก็ได้
รับการเปลี่ยนฐานะมาเป็นข้าราชการพลเรือน ครูที่เป็นพระสงฆ์นั้นแทบจะไม่มีบทบาทของครูเหลือ
อยู่เลย ปัจจุบัน มีหน่วยงานต่างๆ แยกกันรับผิดชอบในการจัดการศึกษาหลายหน่วยงาน ทำให้
สถานภาพของครูเปลี่ยนไปเป็นหลายประเภทและหลายสังกัด ได้แก่ ข้าราชการครู ข้าราชการส่วน
จังหวัด พนักงานเทศบาล ข้าราชการกรุงเทพมหานครและครูโรงเรียนราษฎร์ เป็นผลให้เกิด
การแบ่งแยกครูและเกิดการเปรียบเทียบกันในแต่ละประเภทถึงกล่าว บทบาทของครูก็เปลี่ยน
แปลงไปมาก เนื่องมาจากปัญหาทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครู แนวความคิดเกี่ยวกับการ
สอนและบทบาทใหม่ๆ ของครู ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงการจากระบบการศึกษา เหล่านี้ เป็นผล
กระทบกระเทือนต่อบทบาทเดิมของครู และก่อให้เกิดบทบาทใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่
สร้างความสับสนเกี่ยวกับบทบาทและการวางตัวของครูเป็นอย่างมาก

หลังจากที่งานครูได้เปลี่ยนสภาพมาเป็นงานอาชีพดังกล่าวแล้ว ก็ได้พัฒนาการมาโดย
ลำดับ มีสมาคมอาชีพครูเกิดขึ้นคือ สมาคมข้าราชการสมาคมนิสิต ซึ่งได้เปลี่ยนมาเป็นคุรุสภาในปัจจุบัน
การฝึกหัดครูก็ได้มีการขยายหลักสูตรให้สูงขึ้นจนถึงระดับปริญญาตรี และในปัจจุบันก็ได้ขยายให้

สูงยิ่งขึ้นไปอีกจนถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอก และมีกรรมการแห่งอาชีพซึ่งได้กำหนดไว้
 เป็นหลักฐานแน่นอนโดยตุลาการ โดยหลักสากลแล้วกล่าวได้ว่า อาชีพครูในประเทศไทยได้พัฒนา
 มาถึงขั้นที่อาจนับเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้อาชีพหนึ่ง แต่เนื่องจากยังมีปัญหาบางประการเกี่ยวกับ
 บทบาทของสมาคมอาชีพครู การผลิตและการใช้ครู รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับการครองชีพของครู จึงยัง
 ไม่อาจจะเป็นที่ยอมรับจากประชาชนโดยทั่วไปว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้อย่างแท้จริง

แนวโน้มในอนาคต คาดว่าผู้ที่เป็นครูคงจะมีฐานะทางของเกี่ยวกับผู้ที่ประกอบอาชีพสุจริต
 อื่นๆทั่วไป การสอนก็จะพยายามหาวิธีการใ้เด็กเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น รวมทั้ง
 มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสังคมมากขึ้นด้วย สำหรับสมาคมอาชีพครู ก็จะได้รับปรับปรุงให้สามารถ
 ดำเนินงานมีประสิทธิภาพดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะเป็นผลให้ฐานะทางอาชีพของครูพัฒนา
 ไปในทางที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน.

Thesis Title The Development of Teaching Profession in Thailand
Name Mr. Thawach Cha-on
Thesis Advisor Dr. Charernphol Suwanachot
Department Educational Administration
Academic Year 1977

ABSTRACT

The Purpose of the Study

1. To analyze and compare the status and role of the teachers at various periods in Thailand.
2. To collect the data of the development of teaching as a profession.
3. To study the problems of the teaching profession in the present situation.
4. To study the tendency of the teaching profession in the future.
5. To offer recommendations for the professional development of teaching to educational administrators.

Research Procedures

A historical method of research was employed. Data obtained was the result of studying from related books and documents.

The Research Findings

From B.E. 1781 to B.E. 2414, it was the period of pre-modern education in Thailand. The teachers were Buddhist monks whose teachings were mostly based on Buddhism. The teachers showed their respectabilities which set good examples for their students to follow and behave. During those days, teaching was not considered as a profession, it was done with the monks' responsibilities. They were rewarded with respect and admiration from the public like other highly respected persons.

Since B.E. 2414, it has been the period of modern education with the school system like western countries. Teaching was gradually developed to be a profession. In the early years of the period, some teachers were government officials, others were monks and private teachers. The teachers' role in teaching was still the same.

After modern education had started to spread, the government teachers' status remained as it had been. The number of the monk teachers was reduced, and private teachers were changed to be private school teachers. The teachers in the school established by local citizens were called local school teachers. However, the role of the teachers remained nearly unchanged.

After the revolution in B.E. 2475, the status and roles of the teachers changed. Teachers were systematically classified. Local school teachers had the problems about their status and standard of living, so they were classified as civil officials, and then the monk teachers had fewer roles in teaching.

At present there are several government units responsible for educational administration. So teachers are classified as follows: official teachers, local school teachers, Bangkok Metropolis teachers, and private school teachers. The classification causes diversity and comparisons. The roles of the teachers have changed because of economic problems of teachers, viewpoints on teaching, new teachers' roles, and changes in educational administration. All of these changes have sometimes confused teachers.

When teaching has been a profession in Thailand, it gradually develops. There was a society of teachers called Sarmakhayarjarn Samarkhom known as Khurusaphar now. The curriculum for training teachers has been improved. A teacher can earn advanced degrees in education. The code of ethics for teacher was declared by Khurusaphar.

Generally speaking, we can say that teaching in Thailand has gradually developed to the level of a profession. Since there are problems of the roles of the teachers' society, the training and utilizing of teachers, and the teachers' standard of living, the teaching profession is not well accepted.

In the future, persons in the teaching profession are to have the same status like the ones in other professions. In modern teaching and learning, students are expected to study by themselves more and have more active by roles related to their society. The society of the teachers is to be reformed to direct the teachers' affairs effectively and help improve the status of teachers.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นเพราะความมีนาคาใจที่ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดของ ดร. วิจิตร ศรีสะอ้าน จากถกการบรรยายในวิชาหลักบริหารการศึกษา ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2517 ในการวิจัยตั้งแต่ต้นจนปรากฏผลสำเร็จ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ดร. เจริญผล สุวรรณโชติ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และแนวคิดอันทรงคุณค่าทางวิชาการ เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้และการศึกษาค้นคว้าในโอกาสต่อไปเป็นอย่างมาก รวมทั้งได้ให้การอนุเคราะห์ที่ในยามที่จำเป็นประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก อาจารย์นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ และ ดร. อมรชัย ทัศนเมธ ในการให้คำปรึกษา คำแนะนำอันมีประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน

ผู้วิจัยขออภินิหาร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านอาจารย์ซึ่งได้กล่าวมาแล้วนั้น และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดต่างๆที่ผู้วิจัยได้อาศัยทำการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งมิตรทุกท่านที่ให้การสนับสนุนจนผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นผลสำเร็จในที่สุด.

ธวัช ระอุ่ม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ฉ
รายการแผนภูมิประกอบ	ณ
 บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามของคำต่างๆที่ใช้ในการวิจัย	6
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	7
วิธีดำเนินการวิจัย	7
ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิจัย	8
2 เอกสารอ้างอิงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ประวัติการจัดการศึกษาไทย	9
ประวัติการฝึกหัดครู	12
สถาบันอาชีวศึกษา	15
สถานภาพและบทบาทของครู	17
ลักษณะวิชาชีพชั้นสูง	19
สรุป	23

บทที่

3 สถานภาพและบทบาทของครูสมัยการศึกษาแบบโบราณ
 (พ.ศ. 1781 - 2414) 25

 พุทธศาสนากับการศึกษาแบบโบราณ 25

 สภาพการเรียนการสอนในวัด 31

 สถานภาพของครู 36

 บทบาทของครู 40

 สรุป 46

4 สถานภาพและบทบาทของครูสมัยการศึกษาแบบปัจจุบัน
 (พ.ศ. 2411 - 2519) 48

 ตอนที่ 1 ระยะเริ่มจัดการศึกษาแบบใหม่
 (พ.ศ. 2414 - 2453) 48

 * สถานภาพของครู 49

 ข้าราชการ 49

 พระสงฆ์ 56

 ครูเขลยศักดิ์ 64

 บทบาทของครู 69

 สรุป 74

 ตอนที่ 2 ระยะขยายการศึกษา (พ.ศ. 2453 - 2475) 75

 สถานภาพของครู 76

 ข้าราชการ 76

 พระสงฆ์ 83

 * ครูประชาบาล 90

 ครูโรงเรียนราษฎร์ 94

บทบาทของครู	97
สรุป	103
ตอนที่ 3 ระยะเวลาปกครองระบอบประชาธิปไตย	
(พ.ศ. 2475 - 2519)	106
สถาปนาของครู	108
ข้าราชการพลเรือน	108
ครูประชาบาลและข้าราชการส่วนจังหวัด	115
พนักงานเทศบาล	126
ข้าราชการกรุงเทพมหานคร	129
ครูโรงเรียนราษฎร์	130
บทบาทของครู	142
สรุป	153
5 วิวัฒนาการของอาชีพครูในฐานะวิชาชีพชั้นสูง	154
การฝึกหัดครู	155
สมาคมอาชีพครู	174
วิทยาทานสถานและสภาไทยอาจารย์	174
สามัคยาจารย์สโมสรสถาน	177
สามัคยาจารย์สมาคม	180
คุรุสภา	186
จรรยาบรรณแห่งอาชีพครู	195
สรุป	200

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1	ตำแหน่งและอัตราเงินเดือนครูในกรมศึกษาธิการ ร.ศ. 125 (พ.ศ. 2449) 53
2	จำนวนโรงเรียน นักเรียน และอาจารย์ พ.ศ. 2440 - 2442 ในมณฑล 14 มณฑล 63
3	จำนวนวัด พระสงฆ์ และนักเรียนในวัด พ.ศ. 2452 - 2461 83
4	จำนวนนักเรียนหญิงที่เพิ่มขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2458 - 2468 89
5	การปรับชั้น อันดับ และอัตราของครูประจำมณฑลเป็นข้าราชการ พลเรือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2491 117
6	สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชาครู หรือวิชาการศึกษา ตามหลักสูตรระดับปริญญา ปีการศึกษา 2518 ... 170
7	รายการแสดงปรากฏการณ์สามัคยาจารย์สโมสรสถานในระยะเริ่มแรก ... 179

